

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

8 december 2005

BELEIDSBRIEF

Internationaal Ondernemen

Beleidsprioriteiten 2005-2006

VERSLAG

**namens de Subcommissie voor Wapenhandel
uitgebracht door de heer Kurt De Loor
aan de Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie**

(onderdeel Wapenhandel)

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jan Roegiers.

Vaste leden:

de heren Roland Van Goethem, Karim Van Overmeire;

de heren Jan Laurys, Luc Van den Brande;

de heren Gilbert Van Baelen, Paul Wille;

de heren Kurt De Loor, Jan Roegiers.

Toegevoegde leden:

de heer Eloi Glorieux;

de heer Jan Loones.

Zie:

586 (2005-2006)

- Nr. 1: Beleidsbrief
- Nr. 2: Motie van aanbeveling
- Nr. 3: Verslag

INHOUD

	Blz.
I. TOELICHTING DOOR DE MINISTER	4
I.1. De uitbouw van de cel wapenexport van ABB	4
I.2. Het wapendecreet.....	4
I.3. De adviserende rol van het Vredesinstituut komt niet voor in het wapendecreet, vermits die voldoende is uiteengezet in het oprichtingsdecreet van het Vredesinstituut	4
I.4. De samenwerking met de federale overheid en de andere gewesten	5
II. BESPREKING.....	5

DAMES EN HEREN,

De Subcommissie voor Wapenhandel besprak het onderdeel wapenhandel van de beleidsbrief Internationaal Ondernemen van mevrouw Fientje Moerman, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, op haar vergadering van 1 december 2005.

I. TOELICHTING DOOR DE MINISTER

Het beleid inzake wapenhandel werd in de beleidsbrief Internationaal Ondernemen opgenomen onder twee paragrafen, namelijk:

- hoofdstuk IV. De verschillende actoren binnen de overheid; paragraaf 5. Cel wapenexport;
- hoofdstuk V. Het belang van de samenwerking; paragraaf 5. Samenwerking inzake wapens.

Op basis daarvan schetst de minister in haar uiteenzetting de volgende punten :

1. de uitbouw van de cel wapenexport;
2. informatie inzake stand van zaken van het wapendecreet;
3. de rol van het Vredesinstituut;
4. het samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de andere gewesten.

I.1. De uitbouw van de cel wapenexport van ABB

In de beleidsnota werd aangekondigd dat de cel wapenexport verder zou worden uitgebouwd. In de zomer van 2005 heeft een jurist de cel vervoegd. Op 2 januari 2006 zal een ingenieur scheikunde en bio-industrie eveneens de cel vervoegen, zodat deze uit zes voltijdse ambtenaren zal bestaan.

In oktober 2005 werd ook de nieuwe database in gebruik genomen. Deze database omvat ook alle historische gegevens sinds de overheveling van de bevoegdheid inzake wapens naar de gewesten. Een geleidelijke optimalisering zal nog moeten worden uitgevoerd.

De database bevat ook de indeling volgens de diverse parameters die in de wapenverslagen zijn aangekon-

digd en laat een maandelijkse internetpublicatie van de vergunningen toe.

I.2. Het wapendecreet

Het moratorium van één jaar opgelegd door het Vlaams Parlement, dat op 1 mei 2005 afliep, heeft de weg geopend voor een initiatief om een voorontwerp van wapendecreet tot stand te brengen.

De administratie heeft een tekst van voorontwerp voorbereid. Die tekst moet nu de normale weg volgen van voorlegging in de regering en inwinnen van de adviezen, vooraleer het wordt ingediend bij het Vlaams Parlement. De vermoedelijke datum van voorlegging situeert zich in het voorjaar van 2006. De datum van invoeging is afhankelijk van de snelheid waarmee de besprekingen zullen gevoerd worden.

Dit voorontwerp is meer Europees en internationaal geïntendeerd, is meer dynamisch, legt meer decretaal vast dan via uitvoeringsbesluiten, refereert zo goed als niet naar federale wetgeving en waarborgt transparantie inzake rapportering.

I.3. De adviserende rol van het Vredesinstituut komt niet voor in het wapendecreet, vermits die voldoende is uiteengezet in het oprichtingsdecreet van het Vredesinstituut

De adviserende rol van het Vlaams Vredesinstituut zal niet vermeld worden in het ontwerp van decreet.

Artikel 6 van het decreet tot oprichting van het Vredesinstituut stelt dat de minister bevoegd voor wapenvergunningen jaarlijks in de beleidsbrief een lijst van situaties dient te vermelden, waarbij het advies van het Vredesinstituut wordt gevraagd. Deze beleidsbrief maakt, na advies van het Vredesinstituut, het voorwerp uit van een parlementair debat en resulteert in een resolutie aan de Vlaamse Regering.

Het Vredesinstituut moet zich dus uitspreken over algemene situaties, die de minister bevoegd voor de wapenhandel dient over te maken aan het Vredesinstituut. Alhoewel de minister een aantal ideeën hieromtrent heeft, meent ze dat een dergelijke lijst het voorwerp zou moeten uitmaken van een concertatie in de loop van 2006, misschien van zodra een directeur en personeel bij het Vredesinstituut zijn geïnstalleerd. Deze concertatie zal dan voor de volgende

beleidsbrief aanleiding geven tot een lijst van algemene situaties, waarover een consensus bestaat en die dan ook formeel zal kunnen weergegeven worden.

I.4. De samenwerking met de federale overheid en de andere gewesten

Om diverse redenen zijn samenwerkingsverbanden inzake wapens noodzakelijk, zowel intergewestelijk als tussen de gewesten en het federale niveau.

Een moeilijkheid doet zich voor door het feit dat niet elk gewest eenzelfde belangstelling aan de dag legt voor de diverse materies. Het Waalse Gewest wenst na de overname van de bevoegdheden inzake wapens zich vooralsnog niet te ver te begeven op het vlak van enig wetgevend initiatief. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest kampt op zijn beurt met problemen van personeel en financiële middelen.

Een samenwerkingsakkoord exclusief onder de gewesten, wordt onderhandeld om een aantal essentiële voorafgaande akkoorden te bekomen, die de uitvoering van een Vlaams wapendecreet moeten mogelijk maken. Zo bijvoorbeeld de wederzijdse erkenning van elkaars vergunningen, het territoria-liteitsprincipe voor de indiening der aanvragen, anti-shoppingmaatregelen, concertaties bij weigering van vergunningen.

Een samenwerkingsakkoord wordt door de gewesten onderhandeld met de FOD Buitenlandse Zaken. Dit akkoord omvat hoofdzakelijk twee luiken. Een eerste luik betreft de informatieuitwisseling tussen het federale niveau en het gewestelijke niveau. Dit moet aan de gewesten toelaten om over de zogeheten landenfiches met het luik mensenrechten te beschikken, die worden opgemaakt door onze ambassades. Dat moet aan het federale niveau ook toelaten om op een coherente manier haar non-proliferatiebeleid uit te voeren. Een tweede luik behelst de vertegenwoordiging van België in internationale exportcontroleorganismen, waar het Vlaamse niveau eveneens moet worden vertegenwoordigd overeenkomstig het principe “in foro interno, in foro externo”. Hier is Vlaanderen flink op weg naar een oplossing: elk ingenomen standpunt wordt voorafgaand geconcentreerd en daarna verwoord door een woordvoerder. Als de materie het meest aanleunt tegen de vergunningen, is het gewest woordvoerder en het federale niveau assessor. Leunt de materie het meest aan tegen het non-proliferatiebeleid, is het federale niveau woordvoerder en het gewest assessor.

Ook op het domein van het vergunningenbeleid inzake de commercialisatie van de A400M is een samenwerkingsakkoord overeengekomen, dat evenwel nog moet gefinaliseerd worden tussen de gewesten en de FOD Defensie. Ook hier zullen het Vlaamse Gewest en het Waalse Gewest om beurten van één jaar de functie waarnemen van ‘export representative’ ten aanzien van de andere A400M-partners, daar waar deze functie tot nu toe (officieel althans) werd ingevuld door de FOD Economie.

Een moeilijkere situatie dient zich aan bij de ondertekening door België van het Framework Agreement, dat nog een 28-tal potentiële partners zou kunnen aantrekken. Dit Agreement stelt tot doel een transnationale competentiepool voor de defensie-industrie op te richten, evenals een cluster van transnationale bedrijven in de defensiesector. Eén van de zes luiken omvat het exportbeleid terzake en is reeds een pre-configuratie van wat het Europees Bewapeningsagentschap zou kunnen tot stand brengen. Ook hier geldt het principe “in foro interno, in foro externo” en verschillen de opvattingen van de gewesten in die zin van elkaar dat Vlaanderen een meer proactief beleid wil voeren.

II. BESPREKING

De heer *Eloi Glorieux* betreurt het dat er geen aparte beleidsbrief wapenhandel werd ingediend of een apart hoofdstuk over de wapenhandel in de beleidsbrief Internationaal Ondernemen werd opgenomen. Dit zou meer duidelijkheid hebben gegeven voor de discussie.

De minister pleit in haar beleidsbrief voor het aanmoedigen van het duurzaam en ethisch internationaal ondernemen. De heer Glorieux is erover verwonderd dat in het desbetreffende hoofdstuk van de beleidsbrief niets gezegd wordt over de wapenhandel. De raakpunten zijn immers evident. In welke mate zijn wapenleveringen te verzoenen met hetgeen de minister over duurzaam en ethisch ondernemen zegt? De spreker verwijst naar de activiteiten van Netwerk Vlaanderen. Die organisatie klaagt onder andere aan dat banken investeren in ondernemingen die actief zijn op het vlak van atoomwapenproductie. Welke ethische criteria zijn er op het vlak van steun aan wapenproductie opgenomen in de beheersovereenkomst met FIT? Er zal daarin rekening worden gehouden met sociale aspecten en milieuaspecten. Zal er ook rekening worden gehouden met vredesaspecten?

Over de cel wapenexport vraagt de heer Glorieux of die cel volledig operationeel zal zijn in januari 2006.

Over de samenwerking tussen de gewesten inzake de wapenhandel bevat deze beleidsbrief volgens de heer Glorieux weinig nieuws. Het is quasi een herhaling van wat erover in de beleidsnota van de minister stond. De minister heeft bij een vorige bespreking in de Subcommissie toegezegd een kopie van de samenwerkingsovereenkomst te bezorgen. Maar blijkbaar is er nog altijd geen akkoord. De spreker vraagt wanneer dat samenwerkingsakkoord rond zal zijn.

De heer Glorieux noteert dat de tekst van het voorontwerp van Vlaams wapendecreet klaar is. In de beleidsbrief vermeldt de minister dat de acht criteria van de Europese gedragscode integraal in het ontwerp zullen worden opgenomen. Gaan die criteria dan ook volledig worden toegepast? De spreker zegt dat dat in het verleden niet altijd het geval was. Dat blijkt volgens hem uit het laatste zesmaandelijks verslag over de verstrekte en de geweigerde vergunningen.

De heer Glorieux zegt dat een aantal wapenleveringen niet in overeenstemming zijn met de Europese gedragscode. Zo is er een algemene commotie over de levering van F16-straaljagers aan Pakistan. Het is dan ook eigenaardig dat de Vlaamse Regering vergunningen aflevert voor de infrastructuur van militaire vliegvelden in datzelfde land. Als men enerzijds zegt dat er geen F16's kunnen worden geleverd, omdat de Europese gedragscode dat niet toelaat, kan men anderzijds ook geen apparatuur voor militaire vliegvelden leveren.

Ook het leveren van wapens of onderdelen van wapensystemen aan de Verenigde Staten is volgens de heer Glorieux niet in overeenstemming met de Europese Gedragscode, omdat dat land volgens het internationale recht in een illegale oorlog in Irak verwickeld is. Bovendien gebruiken de Verenigde Staten illegale wapensystemen, zoals fosforbommen.

De Verenigde Staten heffen ook het internationale embargo op tegen Indonesië, omdat dat embargo indruist tegen hun strategische belangen. Dat embargo is ingevoerd in 1999 wegens de betrokkenheid van het Indonesische leger bij het geweld in Oost-Timor.

De heer Glorieux zegt dat al die elementen aanwijzen dat het leveren van onderdelen van wapensystemen

aan bepaalde Amerikaanse bedrijven, zoals Lockheed, indruist tegen de Europese gedragscode.

De heer Glorieux vraagt dan ook garanties dat de gedragscode in de toekomst onverkort zou worden toegepast.

De minister stemde enige tijd geleden, volgens de heer Glorieux, ook in met de levering van een isostatische pers aan Iran, ondanks het duidelijke advies van de Amerikaanse inlichtingendienst om dat niet te doen, gezien het atoomwapenprogramma van Iran. Dat atoomwapenprogramma wordt openlijk voortgezet, wat de laatste tijd duidelijk gebleken is. Zou de minister nu voorzichtiger zijn met het leveren van dergelijke apparaten?

De heer *Jan Laurys* vraagt of de vertegenwoordiging van Vlaanderen in de buitenlandse fora ondertussen geregeld is.

De heer *Kurt De Loor* hoopt dat het nieuwe Vlaamse wapendecreet minstens even streng zal zijn als de bestaande federale wetgeving. Het moet duidelijke en bindende regels bevatten, die zo weinig mogelijk voor interpretatie vatbaar zullen zijn. Ook openbaarheid en transparantie zijn belangrijk.

De cel wapenexport bestaat uit zes voltijds-equivalenten. Is dat voldoende? Heeft de minister een idee van de werklast die die cel zal hebben? Is het de bedoeling dat die cel nog verder zal worden uitgebouwd?

De heer *Roland Van Goethem* zegt de indiening van het wapendecreet af te wachten. Zijn fractie hoopt dat in dat decreet de nodige aanpassingen aan de bestaande regelgeving zullen staan, die ervoor zullen zorgen dat de Vlaamse industrie niet langer te kampen zal hebben met de handicaps, waarmee zij nu geconfronteerd wordt. Tegenover de Europese concurrenten die gelijkaardige, 'dual use'-producten produceren, wordt de Vlaamse industrie daardoor benadeeld.

De heer *Jan Roegiers* verwijst naar artikel 6 van het decreet op het Vlaams Vredesinstituut. De minister zegt terecht dat het advies bij de lijst van situaties waarover het Vredesinstituut moet adviseren al in dat artikel is opgenomen, en dat het dus niet moet opgenomen worden in het wapendecreet. Maar daarom is het verwonderlijk dat er in deze beleidsbrief nog geen lijst met situaties is opgenomen, waarover het Vredesinstituut moet adviseren. De minister stelt dat

dit pas volgend jaar ten volle zal kunnen gebeuren, omdat het Instituut nog niet operationeel is. De heer Roegiers merkt op dat de Raad van Bestuur van het Vredesinstituut al bijna een jaar is geïnstalleerd. Werd er hierover al overleg gepleegd met die Raad van Bestuur? Was het de keuze van de Raad van Bestuur zelf om dit jaar nog geen advies te geven? De heer Roegiers wijst erop dat de adviesverlening een decretale verplichting is, er zou dan ook een duidelijke motivatie moeten zijn vanwege de minister. Kan dit probleem op korte termijn worden opgelost? Volgens de heer Roegiers betekent nog een jaar wachten vooraleer die lijst met situaties wordt opgesteld een onnodig tijdverlies. De spreker is van mening dat, zelfs als het Vredesinstituut geen advies indient, het Vlaams Parlement nog altijd in de mogelijkheid is om via een resolutie een dergelijke lijst aan de Vlaamse Regering op te leggen.

De heer Roegiers stelt dat de houding in Wallonië tegenover wapenexport anders is dan in Vlaanderen. Heeft dat gevolgen voor de vertegenwoordiging van de gewesten in de internationale fora? Er is immers sprake van een beurtrol tussen de gewesten.

De *minister* antwoordt vervolgens op de opmerkingen.

Over de kwestie van de levering van de isostatistische pers aan Iran zegt de minister dat zij de vergunning voor de levering van een dergelijke pers heeft geweigerd. Er is commotie geweest over een levering zonder vergunning, waarover in het federale parlement is geïnterpelleerd. Het is een zaak voor de douane, om te controleren of er voor de uitvoer een vergunning is. Maar als het gaat om de export van persen, bestemd voor gebruik in een laboratorium, met een kleine doormeter, dan gaat het om niet-vergunningsplichtig materiaal. In dat geval kan de minister een dergelijke levering niet verhinderen, omdat ze conform de reglementeringen is. In een rechtstaat moet de wet worden toegepast. Als de wet geen vergunningen voorschrijft, kan de minister een dergelijke export niet verhinderen.

De minister verklaart dat FIT niet bevoegd is voor wapenexport. Er kan dus ook niets over worden opgenomen in de beheersovereenkomst. FIT heeft kort samengevat een viervoudige missie: exportbevordering, aantrekken van vreemde investeringen, duurzaam en ethisch internationaal ondernemen bevorderen en een dienstverlening van wereldklasse verlenen aan bedrijven die op de instelling beroep doen. De doelstelling van het duurzaam en ethisch

internationaal ondernemen heeft in hoofdzaak de bedoeling dat de vertegenwoordigers in het buitenland bedrijven informeren over wat de internationale normen en codes zijn en wat de gangbare sociale en milieunormen zijn van het land waarin de economische activiteit zal plaatsvinden. Het gaat hier dus in hoofdzaak om een informatieplicht. De vertegenwoordigers worden begin januari in België samengebracht voor een tweedaagse informatiesessie, waarin die doelstelling zal worden toegelicht.

De minister verduidelijkt verder dat België en Duitsland de enige twee landen zijn die de Europese gedragscode hebben opgenomen in hun wetgeving. Die code wordt telkens punt per punt afgetoetst. De minister zegt dat beleid te willen voortzetten voor de import, export en doorvoer van wapens.

De cel wapenexport zal volledig operationeel zijn met de laatste aanwerving in januari 2006. In vergelijking met de andere gewesten is deze cel goed voorzien van personeel. In het Waalse Gewest bestaat de gelijkaardige dienst uit drie à vier personeelsleden. In Brussel zijn er twee personeelsleden. Van de zes voltijds-equivalenten in de Vlaamse cel zijn er twee die rechtstreeks betaald worden via het Hermesfonds. Het gaat hier dus om twee medewerkers bovenop de personeelsformatie van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Als de werklast zou toenemen, dan kan het aantal medewerkers van de cel herbekeken worden.

Over het samenwerkingsakkoord zegt de minister dat men nu al aan de twintigste versie van de ontwerp-tekst toe is. De tekst nadert zijn finale stadium. Het samenwerkingsakkoord bevat twee grote onderdelen: informatieuitwisseling en internationale vertegenwoordiging.

Het onderdeel informatieuitwisseling bevat elementen zoals het aanwijzen van een contactpunt, de actualisering van de landenfiches met het luik mensenrechten, hoe men aan bijkomende informatie kan geraken, het op de hoogte brengen van de andere gewesten bij het weigeren van een vergunning, het concertatiemechanisme en de uitwisseling van informatie met het federale niveau om een coherent non-proliferatiebeleid te kunnen voeren.

Voor de internationale vertegenwoordiging is er inderdaad een rotatie tussen de gewesten voorzien. Het standpunt dat het vertegenwoordigende gewest inneemt, wordt echter wel vooraf geconcentreerd. Enkel het Vlaamse en het Waalse Gewest zijn bij die

rotatie betrokken. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest wil enkel geïnformeerd worden.

De gewesten zullen op die manier vertegenwoordigd zijn als woordvoerder in COARM, in de werkgroep 'dual use' en in de coördinatiegroep 'dual use'. Het federale niveau treedt hoofdzakelijk op als woordvoerder in het Wassenaar Arrangement, in de zogeheten Australia Group, die handelt over chemische wapens, de MTCR, die handelt over rakettechnologie en in de nucleaire werkgroep, omdat het nucleaire nu eenmaal een volledig federale materie is. Voor de vertegenwoordiging in CWC (Chemical Weapons Convention) wordt een aparte samenwerkingsovereenkomst gesloten.

De minister zegt dat de aard van de wapenexport in Wallonië fundamenteel anders is dan de Vlaamse export. Niettegenstaande dat is er een goede verstandhouding op dit vlak met het Waalse Gewest.

De minister verklaart dat bepaalde formuleringen in de regelgeving tamelijk extensief zijn, vooral wat betreft de 'catch all', waar in principe alle producten onder ressorteren, die ook maar ergens militair voor kunnen worden gebruikt. Er zal getracht worden een en ander beter af te lijnen. Het is niet de bedoeling de regelgeving te versoepelen, maar wel om de rechtszekerheid te vergroten.

De minister zegt ten slotte dat kan worden onderzocht of het opstellen van de lijst van situaties tussentijds kan gebeuren, zodat niet moet worden gewacht tot de volgende beleidsbrief. Dat zou in het voorjaar van 2006 kunnen gebeuren.

De voorzitter suggereert bij dit laatste dat de lijst van situaties zou kunnen worden ingediend als het Vredesinstituut operationeel is.

De minister stelt voor dat hierover dan te gelegener tijd overleg wordt gepleegd.

De heren *Eloi Glorieux* en *Kurt De Loor* verklaren bij het einde van de bespreking dat ze beiden een motie van aanbeveling wensen in te dienen.

De verslaggever,

Kurt DE LOOR

De voorzitter,

Jan ROEGIERS
